

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2010

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 29. 10. 2010 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2010

2. Василюк Ф.Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций. Изд. МГУ, М., 1984. - 200 с.
3. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. – СПб, 2000.
4. Занюк С.С. Психология мотивации: Теория и практика мотивирования. Мотивационный тренинг. – Киев, 2001.
5. Занюк С.С. Психология мотивации: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., Политиздат. 1975
7. Малкина-Пых И.Г. Справочник практического психолога. – М.: Из-во Эксмо, 2006. – 784 с.
8. Психологічний словник. За ред. Войтка В.І. – К.: Вид-во „Вища школа”, 1982. – 215 с.
9. Основы психологии: Пособие за заг. ред. Киричука О.В., Роменця В.А. – Вид. 5-те, стереотип. – К.: Либідь, 2002. – 632.
10. Ревская Н.Е. Психология и педагогика: Краткий конспект курса лекций. - С-Пб.: ООО «Издательство «Альфа»», 2001. - 304 с.
11. Сагова З.А. Целевые ориентации в жизненных планах студентов вуза. Диссертация канд.психол. наук. Ставрополь, 2004 г. 157 ст.
12. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль «Направленность». (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы)- К.: Миллениум, 2004. – 521 с.)
13. Столяренко Л.Д. Основы психологии. 12-е изд. Учебное пособие/ Л.Д. Столяренко. – Ростов н/Д: Феникс, 2005. – 672 с. (Высшее образование.)
14. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. – Х.: Прапор, 2005.- 640 с.
15. Bühler C., Hetzer H. Das erste Verständnis von Ausdruck im ersten Lebensjahr. Z. Psychol., 1928, 107, 50-61.
16. Gottschaldt K. Der Aufbau des kindlichen Handelns (Beiheft 68 zur Zeitschrift für angewandte Psychologie). Leipzig, J. A. Barth, 1933.

Резюме. Стаття присвячена теоретичному аналізу питань, пов'язаних з категоріями «целі», «целюбразовання», «целюполагання»: умовам, шляхам і механізмам формування цілей, особливостям досягнення поставлених цілей; пропонуються спеціальні вправи для оптимізації процесу усвідомлення і реалізації поставлених цілей.

Summary. The article is devoted to theoretical analysis of issues related to the categories of "objective", "tsiletvorenniya" and "goal setting": the conditions, approaches, mechanisms of goal characteristics achieve their goals.

УДК 159.923.2 : 316.663

Н.В.КОРЧАКОВА

ВПЛИВ ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НА ФОРМУВАННЯ РОЛЬОВОЇ ПОВЕДІНКИ У СФЕРІ БАТЬКІВСТВА

Резюме. Стаття присвячена аналізу впливу фактору андрогінності на розвиток батьківської сфери як особливого конструкту індивідуальної психіки чоловіка, що визначає ефективність реалізації ним нової соціальної ролі та обумовлює інтенсивні зміни у структурах самоідентифікації.

Ключові слова: батьківство, батьківська сфера, маскуліність, фемініність, андрогінність, ідентифікація, чоловічі соціальні ролі, рольова поведінка, партнерські пологи.

Однією з важливих ліній формування ідентичності чоловіка є виникнення і розвиток у структурах індивідуальної психіки особливого конструкту – батьківської сфери. Народження дитини докорінно змінює не лише світосприйняття але й усвідомлення чоловіком своїх якостей, сутностей, ролей та цінностей. Батьківська сфера стала предметом наукового вивчення порівняно недавно. У психологічній науці здійснена спроба проаналізувати сутність даного явища, його детермінацію, структуру та закономірності формування. [3,4]

В даний час у психологічній науці викристалізувалися дві лінії вивчення даного феномену, які різняться точкою первинного відліку. Більшість робіт спрямовані на аналіз ролі батька у вихованні дитини, його впливу на формування статевої ідентичності, рис характеру, ціннісної та мотиваційної сфери. Особлива увага зосереджується на ситуаціях соціальної депривації, зумовленої розлукою з батьком чи повною його відсутністю. Друга лінія аналізу батьківства спрямована на вивчення внутрішнього світу особистості, яка входить у нову соціальну роль батька. [1]

Саме в напрямку розробки цієї лінії спрямований і наш пошук. Метою даного повідомлення є вивчення впливу особистісних характеристик на формування рольової поведінки у сфері батьківства. Дослідження проводилося на юнацькій вибірці (M=18,5) загальна кількість респондентів 42 особи чоловічої статі. У дослідженні використовувався опитувальник С.Бем, спрямований на діагностику андрогінності та метод гіпотетичних ситуацій. [5]

На початковому етапі дослідження ми зосередили увагу на виокремленні особистісних характеристик, які суттєвим чином можуть впливати на розвиток батьківської сфери. Виконаний аналітичний огляд та пілотажне дослідження дозволили робити припущення, що значущою характеристикою у даному контексті є показник маскуліності - фемініності. Як відомо, вивчення цього феномену пройшло декілька етапів становлення: від панування альтернативної теорії, яка трактувала маскуліність - фемініність як полярні приписи статево-рольової поведінки; через дихотомічну концепцію, що визнавала можливість поєднання цих протилежних характеристик в одній особистості; до андрогінної теорії С.Бем. Згідно останньої, маскуліність та фемініність є двома незалежними конструктами. У залежності від особливостей їх поєднання автор виокремлює декілька типів статево-рольової поведінки – андрогінний (високі показники як маскуліності, так і фемініності), маскуліний (високі показники маскуліності та низькі показники фемініності), фемінний (високі показники фемініності та низькі –маскуліності), недиференційований (низькі показники як маскуліності, так і фемініності). [2]

Для аналізу впливу особистісного фактору на поведінкові самовияви ми спробували виокремити ситуації, які б дозволили простежити його дію найбільш чітко. На нашу думку, такі умови виникають у ситуаціях переживання особистістю життєвих криз. Однією з них є момент народження дитини. Пологи - складний психофізіологічний процесом, який інтенсивно змінює внутрішній світ не лише жінки, але й чоловіка. В останній період у нашій соціокультурі поступово

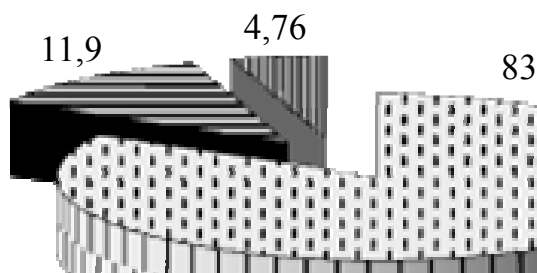
з'являється традиція присутності чоловіка при народженні дитини, так звані „партнерські пологи”. Ситуація пологів має об'єктивні та суб'єктивні ознаки кризовості. З точки зору об'єктивних умов вона характеризується невизначеністю, високим рівнем небезпеки для життя майбутньої мами та дитини, емоційною насиченістю, інтенсивним больовим синдромом. Суб'єктивні параметри пов'язані з особливостями сприймання батьком даної події. У процесі визначення власного ставлення до партнерських родів у свідомості чоловіка відбувається перегляд існуючих уявлень щодо соціальних ролей, виникає острах невизнання чи нерозуміння з боку оточуючих людей, загроза емоційного стресу з відчуттям нездатності його успішно здолати. Таким чином, партнерські пологи є складним випробуванням для психіки чоловіка, а отже дана ситуація має високий діагностичний потенціал.

Враховуючи дані аспекти ми запропонували нашим респондентам розв'язати гіпотетичні ситуації, змістом яких передбачалося висловлення суджень про участь у партнерських пологах. Отримане завдання було сприйнято респондентами досить серйозно. Значимо, що загальна атмосфера обстеження свідчила про достатньо високу особистісну зрілість молодих людей. У їх поведінці не простежувалися елементи інфантильних ставлень до проблеми.

При розв'язанні гіпотетичних ситуацій більшість респондентів 66,7 відсотків схвально поставилися не лише до явища партнерських пологів, але й задекларували особистісну згоду підтримати у майбутньому свою дружину в цей період. Аналіз висловлених суджень засвідчує, що основною підставою у прийнятті цього рішення є відчуття спільної відповідальності за долю майбутньої дитини, розуміння своєї нової соціальної ролі, прагнення допомогти дружині в скрутну хвилину, бажання реалізувати суто чоловічу функцію контролю за ситуацією. Решта опитуваних (33,3 відсотка) заперечували необхідність присутності чоловіка при народженні дитини, демонструючи позицію уникання та відмежування.

Обстеження за допомогою опитувальника С.Бем показало, що у більшості юнаків у структурі статево-типизованих атитюдів домінують характеристики, що пов'язані з маскулітним полюсом ідентичності (впевненість у собі, незалежність, сила, схильність до ризику, індивідуалізм), проте яскраво виражена маскулітність (індекс IS < - 1) була виявлена лише у 5 чоловік, що становить 11,9 відсотків. Крім того нами було також виявлено, що частина респондентів (4 відсотка), у процесі атрибуції запропонованих характеристик, задекларували наявність позицій, що відображають фемінний полюс ідентичності (відданість, вміння співчувати, щирість, вміння товаришувати). Решта молодих людей у своїх відповідях декларували як наявність маскулітних, так і фемінних характеристик, що дало нам підстави трактувати їх ідентичність як андрогінну (показники IS знаходилися у межах від -1 до 1). Таким чином у вибірці ми виокремили представників трьох типів ідентичності.

представленість у вибірці основні статево-рольової поведінки

З метою перевірки впливу показника маскулітності - фемінності на ставлення до партнерських пологів ми зіставили результати попередніх обстежень, використавши бісеріальний коефіцієнт кореляції. Отримані дані свідчать про наявність позитивного зв'язку між зазначеними явищами ($R_{\text{біс}} = 0,648$). Так юнаки з домінуванням маскулітних характеристик, що пов'язані з інструментальною орієнтацією, домітантністю, емоційною нечутливістю, когнітивним фокусом на проблемі, заперечували свою готовність прийняти участь у процесі народження дитини, обґрунтовуючи свою позицію емоційними переживаннями (страх, сором, розгубленість), невизначеністю ситуації (метушня, крик, медичні маніпуляції), усвідомленням власної безпорадності, некомпетентності, можливими змінами у системі особистісних та інтимних стосунків, побоюванням осуду чи висміювань з боку оточуючих людей, декларуванням жорстких гендерних стереотипів („це - не чоловіча справа”). Загальною тенденцією, що прозвучала у їх відповідях, є відсутність усвідомлення сенсу участі чоловіка у процесі народження дитини.

На противагу їм, юнаки андрогінного та фемінного типу, що пов'язаний з експресивними орієнтаціями, емоційним фокусом на благополуччі інших, не сумніваються у тому, що роль батька вимагає не просто їх присутності при перших хвилинах дитячого життя, але і активної участі в цьому процесі. У їх відповідях можна було виокремити дві основні групи підстав. Перша - зорієнтована на дитину. Вона свідчила про прийняття нової соціальної ролі (інтерес до процесу народження нового життя, прагнення бути з дитиною з перших хвилин, першим взяти на руки малюка, контроль за діями медичного персоналу). Друга група підстав відображала прагнення підтримати дружину, надати їй фізичну та психологічну допомогу, продемонструвати любов та турботу. Зазначимо, що існуючі експериментальні дослідження засвідчують, переживання емоційного підйому, гордісті та зростання самоповаги у чоловіків, що були присутні при пологах. У подальшому саме ці батьки налагоджують більш інтенсивні та емоційно насичені зв'язки з дитиною, тісніше прив'язуються до неї, піклуються про дитину набагато більше, ніж ті, хто вперше побачив її через декілька днів після народження. З іншого боку, присутність при пологах, спільні переживання і прихильність до дружини зміцнюють почуття спільності між чоловіком і дружиною, запобігаючи виникненню феномену чоловічої післяродової депресії, основною підставою якої є психологічне неприйняття молодим батьком нових акцентів уваги у структурах жіночої психіки і поведінки. Орієнтація жінки на дитину може викликати невдоволення подружнього партнера. У цьому контексті задекларовані юнаками андрогінного типу позиції можна розцінювати як позитивні, такі що сприяють зміцненню системи подружніх стосунків і у майбутньому більш ефективно впливають на реалізацію чоловіком батьківської ролі.

У той же час, ми зустрілися з цікавим феноменом заперечення участі в партнерських пологах деякими юнаками з яскраво вираженими андрогінними установками. Як з'ясувалося у подальшому обговоренні, підставою відмови став високий рівень емпатійності та співпереживання. Зокрема Ігор К. у своїх мотивуваннях висловив такі судження „Я просто не зможу витримати цю ситуацію. Мені буде дуже шкода своєї дружини”.

Як бачимо, особистісні характеристики такі як рівень маскулінності-фемінності значною мірою впливають на вибір майбутніми батьками коппінг-стратегії у такій кризовій ситуації як народження дитини. Отримані результати дозволяють зробити припущення про те, що андрогінно-фемінний тип особистості дозволяє чоловікам активніше засвоювати нову соціальну роль, з перших хвилин народження дитини включатися у процес її виховання. Як наслідок, молоді батьки виявляються більш адаптованими до подальшої взаємодії з немовлям. Наші висновки узгоджуються з результатами зарубіжних експериментальних досліджень. Так у роботі Маргарет Родхолм було виявлено, що ранній контакт батька з дитиною позитивно впливає на наступну взаємодію: такі батьки більш активні, виявляють більше розуміння потреб дітей, яскравіше переживають позитивних емоцій у контактах з дітьми.

Зупинитися на аналізі позицій юнаків маскуліного типу. Чому у їхніх ідеях звучить заперечення ранніх контактів з дитиною? На нашу думку, ці позиції значною мірою зумовлені особливостями взаємодії з немовлям. Реалізація батьківської функції у цей період обов'язково містить елементи фемінності. Усвідомлюючи чи інтуїтивно відчуваючи це, молоді батьки маскуліного типу відстрочують свою зустріч з немовлям, втрачаючи можливість налагодити первинний контакт з дитиною, який був би рівноцінним з материнським. За цих умов процес ідентифікації себе в ролі батька затримується. Як показують життєві спостереження це негативно позначається на виборі тактик і стратегій батьківського впливу. Така модель батьківства характеризується відстороненою позицією, очікуванням слушного моменту для початку реалізації виховних функцій. Основним аргументом на користь власної бездіяльності виступає фраза: „Що воно тямить! Підросте, будемо з ним у футбол грати, на хокей ходити... А поки що, нехай мама з бабусею нянчать. Не чоловіча це справа”. Установка на відстороненість часто стає джерелом нерозуміння, недовіри, конфліктів між дитиною та батьком у наступні роки. Втрачені з самого початку перші контакти з малям, можливість спілкування під час догляду за ним, спільні прогулянки, ігри проявляться згодом у труднощах взаєморозуміння між батьками і дітьми, відсутності в дитини довіри і прихильності до батька.

Отже, проведені дослідження дозволяють стверджувати, що процес формування статевої ідентичності у чоловіків, засвоєння ними соціальної ролі батька значною мірою детермінований особистісними характеристиками. Одну з центральних ролей у цьому контексті відіграє показник андрогінності. Наявність високих показників за фактором фемінності-андрогінності сприяє швидшому та інтенсивнішому прийняттю молодим чоловіком нової соціальної ролі – ролі батька. У той час як жорстко маскуліні характеристики певною мірою перешкоджають формуванню нових форм поведінки та нового особистісного самосприйняття. Як наслідок, такі чоловіки схильні займати відстрочену позицію у прийнятті на себе ролі батька. Це може спричинити як розлади у системі подружніх стосунків, так і менш успішну участь чоловіка у вихованні дитини в наступні вікові періоди. Існування цієї тенденції свідчить про необхідність включення у програми формування готовності до батьківства лінії корекції унікально-відстороненої позиції батьків щодо взаємодії з дітьми немовлячого та раннього віку. Це дозволить інтенсифікувати як реалізацію чоловіками виховної функції, так і стимулюватиме процеси їх особистісного розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борисенко Ю.В. Психология отцовства. — Москва-Обнинск: «ИГ-СОЦИН», 2007. - 220с.
2. Говорун Т. В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія. — К.: Академія, 2004. — 308с.
3. Ильин Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины. — СПб.: Питер, 2006. — 544 с.
4. Кон И.С. Отцовство как социокультурный институт // Педагогика. – 2005, № 9. – С. 3-16
5. Практикум по гендерной психологии / Под ред.И.С.Клециной. — СПб.: Питер, 2003. — 479с.

***Резюме.** Стаття посвящена анализу влияния фактора андрогинности на развитие родительской сферы как особого конструкта индивидуальной психики человека, определяет эффективность реализации им новой социальной роли и обуславливает интенсивные изменения в структурах самоидентификации.*

***Summary.** The father-child relationship is the defining factor of the fatherhood role in life. This article deals with influence of the androgyny factor on development of fatherhood as especial construct of individual mentality of the man that determines efficiency of realization a new social role by him and causes intensive changes in structures of self-identification.*

УДК – 059.922. 8

М.М. КРАВЧУК

ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ НЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

***Резюме.** Стаття презентує результати вивчення усвідомлення небезпечних ситуацій підлітками з девіантною поведінкою та вплив їх на формування життєвих перспектив.*

***Ключові слова:** підліток, вікові групи, небезпечні ситуації, життєва перспектива, девіантна поведінка.*

Постановка проблеми. Зміни, які в останній час відбулися в суспільстві, торкнулися не лише його фундаментальних засад, але і якісно змінили особистість та її погляди на майбутнє. Підготовка підлітка до самостійного життя до програмування майбутнього, життєвих перспектив, вироблення вміння орієнтуватися в складних ситуаціях – одна з найважливіших завдань навчально-виховних закладів. Незалежно від фаху який обирає молода людина, вона повинна насамперед, упевнено почуватися, потрапляючи у різні життєві ситуації: вміти вчасно зорієнтуватися, взяти відповідальність за власні вчинки, стан свого здоров'я, активно впливати на події, що відбуваються у її житті.

Сьогодні ж, коли суттєво змінюються соціальні, етичні та моральні орієнтири в нашому суспільстві, підліткам знайти

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Ямницький В.М., Литвиненко С.А. Ігротерапія як засіб психологічної допомоги дітям і підліткам	4
Павелків Р.В. Проблема пошуку та впровадження інноваційних психолого-педагогічних технологій розвитку особистості в освітніх закладах	6
Воробійов А.М. Психологія перфекціонізму.....	9
Артемова О.І. Проблеми психологічного супроводу дезадаптованих учнів загальноосвітньої школи	12
Бабак К.В. Професійний розвиток особистості як психологічна проблема	14
Безлюдна В.І. Народження другої дитини як фактор розвитку материнської сфери	16
Бучко В.Б. Проблеми надання психологічної допомоги засудженим до позбавлення волі.....	18
Главінська О.Д. Проблема професійної самосвідомості та самоствердження у юнацькому віці.....	21
Демчук О.О. Психологічні закономірності організації професійного самовиховання майбутніх педагогів	23
Демянюк О.Б. Інтегративний підхід у контексті психологічної допомоги особистості	26
Джеджеря К.В. Цінності як смислова основа подолання особистісних комунікативних труднощів.....	28
Дружиніна І.А. До питання вивчення феномену ідентичності у сучасній психологічній науці	31
Жигайло О.О. Особливості розвитку свідомості та самосвідомості молодших школярів	34
Ілляш С.Д. Психологічні аспекти розвитку професійного саморозуміння майбутніх педагогів	36
Кириченко Н.А. Психологічні особливості цілетворення та цілепокладання	39
Корчакова Н.В. Вплив особистісних характеристик на формування рольової поведінки у сфері батьківства	43
Кравчук М.М. Проблеми впливу небезпечних ситуацій на формування життєвих перспектив підлітків з девіантною поведінкою	45
Кулаков Р.С. Мотиваційні чинники професійного самовизначення у ранньому юнацькому віці	48
Лисяк О.М. Проблема внутрішньої конфліктності ціннісно-смислової сфери особистості.....	51
Маркович О.В. Психотерапевтична роль медичної сестри при спілкуванні з пацієнтами	54
Матейко Н.М. Особливості надання психологічної допомоги школярам, які проживають на екологічно несприятливих територіях.....	57
Мельник І.Я. Просоціальна поведінка як складова соціальної компетентності.....	60
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.З. Організаційні основи догляду за психічнохворими в умовах стаціонарного лікування	63
Назарець Л.М. Посередництво психолога у вирішенні проблеми взаємодії батьків і дітей	67
Нестерук-Володимирець О.В. Психологічний супровід профільного навчання в позашкільному закладі нового типу – палаці дітей та молоді м. Рівного	69
Ніколайчук Г.І., Ніколайчук І.О. Проблема розуміння художнього тексту студентами вищої школи	73
Павелків В.Р. Особливості психодіагностики відхильної поведінки підлітків	75
Палагнюк В.В. Теоретичні засади психологічної допомоги в процесі професійної адаптації викладача-початківця ВНЗ	77
Пивоварчук Т.О. Психологічні особливості інтенсивного розвитку комунікативних здібностей студентів у процесі вивчення іноземної мови.....	79
Рибак В.А. Психологічні засади формування самоставлення студентів з особливими потребами	82
Косарєва О.І., Рудь Г.В. Особливості прояву механізмів психологічного захисту в підлітковому віці	84
Савуляк В.О. Корпоративна культура як чинник особистісного зростання працівників організації.....	87
Садова І.І. Соціально-психологічні проблеми сімей, пов'язані з вихованням дітей з особливими потребами у контексті загальної ситуації в Україні	89
Созонюк О.С. Концептуальні засади коучингу як форми психологічної допомоги.....	92
Сторож О.В. Психологічні особливості творчої соціалізації особистості на етапі ранньої юності	95
Хомич І.С. Самовідношення у молодшому шкільному віці	98
Цуканова М.С. Соціально - психологічна допомога та реабілітація бездоглядним і безпритульним дітям у притулку	100
Чала Ю.М. Проблема розвитку особистісного досвіду психолога під час тренінгової роботи та шляхи її розв'язання	103
Череп В.Ю. Психологічний супровід молодшої сім'ї з первістком: основні напрямки	106
Шмига А.І. Недоліки організаційної культури як одна з причин професійного «вигорання», превентивні методи та шляхи подолання	108
<i>Відомості про авторів</i>	112

Наукове видання

ОБНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 2 (43)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія РВ № 540/93-Р від 03.11.2009 р.

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 22.10.2010 р. Підписано до друку 29.10.2010 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 29,14. Обл. вид. арк. 29,14. Замовлення № 84/1 Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 2 (43). — Рівне: РДГУ, 2010. — 116 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20